

336.71

Новікова Тетяна Вікторівна

Кандидат економічних наук, доцент
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

Ворон Денис Вікторович

Студент
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

Новикова Татьяна Викторовна

Кандидат экономических наук, доцент
Харьковский учебно-научный институт
ГБУЗ «Университет банковского дела»

Ворон Денис Викторович

Студент
Харьковский учебно-научный институт
ГБУЗ «Университет банковского дела»

Novikova T.

Associate Professor, PhD in Economics
Kharkiv Educational and Scientific Institute
of SHEI “Banking University”

Voron D.

student
Kharkiv Educational and Scientific Institute
of SHEI “Banking University”

**ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ В БАНКУ
ОРГАНИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
БЕЗОПАСНОСТЬЮ БАНКА
ORGANIZATION OF MANAGEMENT FINANCIAL AND ECONOMIC
SECURITY IN BANK**

Анотація: У статті розглянуто особливості управління фінансово-економічною безпекою банку. Досліджено сучасні підходи до формування фінансово-економічної безпеки банківських установ. Визначаються основні методи забезпечення фінансово-економічної безпеки банку.

Ключові слова: фінансова безпека банків; економічна безпека банківських установ; безпека банківської системи; стратегічні заходи; методи.

Аннотация: В статье рассмотрены особенности управления финансово-экономической безопасностью банка. Исследованы современные подходы к формированию финансово-экономической безопасности банковских учреждений. Определяются основные методы обеспечения финансово-экономической безопасности банка.

Ключевые слова: финансовая безопасность банков; экономическая безопасность банковских учреждений; безопасность банковской системы; стратегические мероприятия; методы.

Summary: The article considers the peculiarities of financial and economic security of the bank. The modern approaches to the formation of financial and economic security of banking institutions. The basic methods of providing financial and economic security of the bank.

Key words: financial safety of banks; economic security of banking institutions; safety of the banking system; strategic actions; Methods.

Постановка проблеми. Головна мета забезпечення фінансово-економічної безпеки банку - досягнення максимальної стабільності функціонування, а також створення основи і перспектив зростання незалежно від об'єктивних і суб'єктивних чинників загроз. У реальних умовах непередбачуваної фінансової кон'юнктури це особливо актуально. У загальному розумінні фінансово-економічна безпека банківської діяльності – це стан найбільш ефективного використання фінансових ресурсів для запобігання загрозам та забезпечення стабільного функціонування комерційних банків. Для досягнення найбільш високого рівня фінансово-економічної безпеки банківська установа повинна проводити роботу із забезпечення стабільності і ефективності функціонування основних її складових, до яких належать: фінансова складова, інформаційна складова, техніко-технологічна складова, кадрова складова, правова складова тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна безпека досліджується у багатьох роботах, в яких аналізується сучасний стан економічної безпеки; досліджуються теоретичні засади функціонування банківського сектору; розглядаються проблеми управління активами; робиться аналіз ефективності діяльності банківських установ на основі показників, нормативів, індикаторів, які застосовуються у банківському секторі. Проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки як на макро-, так і на макрорівні розглядали у своїх працях А. Л. Жаліло, О. І. Барановський, А. І. Сухоруков, В. І. Мунтіян, Г. В. Козаченко, В. А. Ліпкан, М. І. Камлик, Л. І. Абалкін, В. В. Шликов, В. І. Ярочкін та інші.

Мета та завдання статті – визначити основні підходи та загрози до формування фінансово-економічної безпеки банківських установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення власної фінансово-економічної безпеки є одним з постійно діючих напрямів діяльності будь-якої кредитно-фінансової організації. Відповідно управління фінансово-економічною безпекою виступає одним з необхідних елементів внутрішньобанківського менеджменту та визначається як формалізований

процес, спрямований на вирішення встановленого переліку управлінських завдань за відповідним напрямом діяльності.

Концепція фінансово-економічної безпеки банку виражає систему поглядів на проблему безпеки на різних етапах і рівнях діяльності, а також основні принципи, напрями і етапи реалізації заходів безпеки [1].

Рис. 1.1 Стратегія фінансово-економічної безпеки банківських установ

Основною метою системи фінансово-економічної безпеки є попередження, запобігання загрозам і ліквідація їх наслідків. Цілями системи фінансово-економічної безпеки банку є: захист прав установи і співробітників; збереження і ефективне використання фінансових, матеріальних, людських і інформаційних ресурсів; підвищення іміджу і зростання прибутку за рахунок забезпечення якості послуг і безпеки клієнтів.

До основних об'єктів фінансово-економічної безпеки банку належать:

- держава – її кошти і інформаційні ресурси;
- власники – їх кошти, матеріальні цінності і інформаційні ресурси, що належать їм на правах власності;
- клієнти – юридичні і фізичні особи – їх кошти, матеріальні цінності і інформаційні ресурси, що передаються банку у порядку, встановленому законами України;
- співробітники – їх знання про кошти, матеріальні цінності і інформаційні ресурси власників та клієнтів, а також навички в роботі з ними [3].

Виходячи з такої номенклатури об'єктів фінансово-економічної безпеки банку основними завданнями системи безпеки є:

- віднесення інформації до категорії обмеженого доступу (державною, службовою, банківською і комерційною таємницям, іншій конфіденційній інформації, що підлягає захисту від неправомірного використання), а інших ресурсів – до різних рівнів уразливості (небезпеки) і що підлягають збереженню;
- прогнозування і своєчасне виявлення і усунення загроз безпеці персоналу і ресурсам банку; причин і умов, сприяючих завданню фінансового, матеріального і морального збитку, порушенню його нормального функціонування і розвитку;
- створення механізму і умов оперативного реагування на загрози безпеці і прояв негативних тенденцій у функціонуванні банку;
- створення умов для максимально можливого відшкодування і локалізації збитку, що завдається, неправомірними діями фізичних і юридичних осіб, послаблення негативного впливу наслідків порушення безпеки на досягнення стратегічних цілей банку [3].

Звідси випливає, що визначення і прогнозування можливих загроз і усвідомлення їх небезпеки потрібні для обґрунтування, вибору і реалізації захисних заходів, адекватних загрозам банку. Загрози фінансовим ресурсам

банку проявляються у вигляді:

- неповернення кредитних позик;
- шахрайства з рахунками і вкладками;
- підроблених платіжних документів і пластикових карток;
- розкрадання коштів з кас і інкасаторських автомобілів [4].

Однією з найважливіших вимог до управління фінансово-економічною безпекою банку є співмірність витрат на забезпечення безпеки банку реальному рівню загроз. Ця вимога пов'язана з реалізацією принципу розумної достатності. З позиції кінцевої ефективності системи в рівній мірі неприпустимо економити на даному напрямі діяльності, послабляючи власну безпеку, і перебільшувати можливі загрози, здійснюючи зайві, тобто витрати, що не окупаються. Враховуючи, що керівництво служби безпеки з очевидних причин схильне саме до завищення рівня потенційних загроз, для дотримання цієї вимоги бажане залучення незалежних експертів в особі співробітників державних правоохоронних органів або приватних охоронних структур [1].

Отже, ознакою збереження фінансово-економічної безпеки банку є контроль і балансування прибутків і витрат економічної системи, що виражається у підтримці постійної фінансової рівноваги між надходженнями та видатками банку, іншими словами, у підтримці ліквідності. При цьому на збереження фінансово-економічної безпеки банку чинять значний вплив такі чинники:

- кваліфікація і навички вищого керівництва банку;
- юридичне забезпечення і експертиза договорів і контактів банку;
- кваліфікація облікового і фінансово-економічного персоналу;
- ефективність системи внутрішнього контролю;
- касова, податкова і платіжна дисципліна;
- збутова і маркетингова стратегія банку [3].

Основні стратегічні заходи з метою обмеження негативного впливу загроз на стан банківської установи такі:

- проведення виваженої цінової політики та участь банків в

регіональних економічних проектах;

- підвищення ефективності та зниження собівартості банківських послуг;
- приділення великої уваги підвищенню довіри до банку, його рекламі та посиленню прозорості фінансового стану банку;
- проведення виваженої кадрової політики, зокрема у сфері оплати праці та соціального захисту працівників.

На сьогодні банки потребують створення комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки банку, яка, у свою чергу, дасть змогу банку не втратити ліквідність та платоспроможність, а також протистояти загрозам та самостійно ліквідувати наслідки їх реалізації. При цьому об'єктами захисту такої системи насамперед стають фінанси, матеріальні цінності та інформація банку.

Висновки. Слабкість системи економічної і фінансової безпеки, відсутність конструктивних методів захисту банківської діяльності зумовлює її нестійкість. Проте науково обгрунтованої концепції і механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської діяльності допоки не склалося.

Серед проблем захисту банківської діяльності від загроз зовнішнього і внутрішнього характеру усе більш актуальною є необхідність забезпечення охорони фінансових ресурсів, захист інформації, майна і персоналу комерційного банку, створення механізмів фінансово-економічного захисту банківської системи тощо.

Управління фінансовими ресурсами, грошовими потоками банку є одним з ключових елементів усієї системи сучасного управління, що має особливе, пріоритетне значення для сьогоднішніх умов банківської діяльності. Для цього необхідно, щоб менеджери різних рівнів знали теорію фінансово-економічної безпеки, її структуру, об'єкти безпеки, основні небезпеки і загрози, кількісні і якісні показники оцінки рівня фінансово-економічної безпеки, методи аналізу чинників і, що особливо важливо, основні напрями

забезпечення безпеки, а також уміли втілювати на практиці теоретичні положення [5].

Отже, ознакою збереження фінансово-економічної безпеки банку є контроль і балансування прибутків і витрат економічної системи, що виражається у підтримці постійної фінансової рівноваги між надходженнями та видатками банку, іншими словами, у підтримці ліквідності. При цьому на збереження фінансово-економічної безпеки банку чинять значний вплив такі чинники: кваліфікація облікового і фінансово-економічного персоналу; кваліфікація і навички вищого керівництва банку; юридичне забезпечення і експертиза договорів і контактів банку; ефективність системи внутрішнього контролю; касова, податкова і платіжна дисципліна; збутова і маркетингова стратегія банку.

Література:

1. Адаменко С. І. Характеристика та класифікація загроз у банківській системі України / С. І. Адаменко // Стратегічна панорама. – 2004 – № 4. – С. 48–52.
2. Постанова Правління НБУ № 368, «Про регулювання діяльності банків України».
3. Зубок М.І. Безпека банків/ М.І. Зубок – К., 2002. – 306 с.
4. Герасимов П. А. Экономическая безопасность банка: концептуальный подход / П. А. Герасимов // Банковские услуги. – 2006. – № 4. – С. 20–30.
5. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків / О. І. Хитрін // Фінанси України. – 2004. – № 11. – С. 118–124.
6. Артеменко Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности: дис. канд. экон. наук. / Д. А. Артеменко. – Ростов-на-Дону, 1999. – 172 с.
7. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економічне прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7 – 32.